

Kvinnligt eller manligt på scen?

Subfrau leker med genuskillnader ■ Nordisk turné gör nedslag i Vasa

Av Henrik Othman

De vill gärna att publiken skall gå ut förvirrad och fundersam – men också underhållen.

Subfrau är en nordisk grupp av unga kvinnliga skådespelare som vill synliggöra och ifrågasätta traditionella könsroller och beteendemönster.

"The Subfrau Act" är deras fjärde produktion. Premiär hade föreställningen i Helsingfors för en dryg vecka sedan, i kväll och på söndag ges den i Vasa och sedan bär det iväg på nordisk turné med föreställningar i Stockholm, Göteborg, Malmö, Oslo, Köpenhamn och Reykjavik.

I den traditionella teaterrepertoaren är kvinnorollerna betydligt färre än rollerna för män. Och många av rollerna finns där bara som stöd, som "markpersonal" för de ledande manliga rollerna.

– De flesta kvinnorollerna är stereotyper, säger Sonja Ahlfors, en av fyra på scen i föreställningen.

– Få av kvinnorna på scen är egentligen människor.

Det här reagerade Subfrau – förutom Ahlfors Lotten Roos från Sverige, Ida Løken från Norge och Jakobstadsfödda Joanna Wingren – på redan under sin tid i Teaterhögskolan.

En kurs med det amerikanska dragkingproffset Diane Torr då de lärde sig agera män gav impulsen att ge sig in på att utmana könsgränserna.

I den första produktionen gick man tvärs över genusgränsen då hela gruppen agerade män.

– Vi studerade, tog efter och imiterade, och gjorde exkursioner som män också i det privata. Det gav alltid en kick då man på allvar tagits för en kille i olika situationer, berättar Joanna Wingren.

Med den erfarenheten i bagaget har Subfrau i den nya produktionen så att säga tagit några steg tillbaka och återinfört kvinnligheten på scen.

Nu agerar de både män och kvinnor.

Lek med gränser

Samtidigt leker de med gränserna. Vad är det i vårt beteende som är specifikt manligt respektive kvinnligt. Hur går det om man blandar in element för det ena i det andra och suddar ut gränserna en smula.

– Det upplevs av vissa som väldigt provocerande med feminina inslag i det manliga och tvärtom. De flesta vill ha en klar könsbestämning med det samma, säger Joanna Wingren.

– Vi vill ta fram människan bakom könet, säger Lotten Roos.

För den här föreställningen som gruppen förberett i nästan två år ville Subfrau frigöra sig från traditionell textbunden teater och söka uttryck i fysisk teater och modern dans.

Ida Løken och Joanna Wingren i "The Subfrau Acts".

FOTO: JONTE WINGREN

För detta beställde de två koreografier, den ena av en kvinnlig, den andra av en manlig koreograf.

Utgångspunkten var den samma, att skildra genuskillnader på scen; vad är manligt, vad är kvinnligt, vad finns där mellan.

Uppdraget gick till Arja Tiili från Finland och Sasha Popylajev från Ryssland.

Tiilis koreografi blev föreställningens första akt, Popylajevs den andra.

Resultatet blev två väsensskilda tolkningar.

– Om man inte vet om att utgångspunkterna varit de samma är det svårt att de haft samma utgångspunkt, säger Sonja Ahlfors.

Trots att ingendera koreografen sett den andras arbete före generalrepetitionen finns där som av en slump dock märkliga paralleller i detaljerna – bland annat har bägge en kanin med i spelet.

Trots de stora skillnaderna samverkar tolkningarna.

– Båda akterna tillför varandra något, säger Sonja Ahlfors.

Rysk filosof influerar

Första akten har fått namnet "Stay with me" och handlar om hur tonåringars identitet utformas.

Som grund ligger brev som gruppmedlemmarnas skrivit till sig själva som femtonåringar.

Utformningen är en blandning av hiphop och catwalk med frågan om branding som ett viktigt element.

– Tonåringar formas mycket av brand, genom val av brand utformar man sin identitet.

Andra akten har Sasha Popylajev kallat "Papier maché".

Sonja Ahlfors berättar att den ryske koreografen och teatermannen Popylajev först hade svårt att förstå vad gruppen var ute efter.

Men efter en stunds funderande och analys fann han en infallsvinkel.

– Som han ser det handlar kvinnlighet om kontroll, hans föreställning handlar om kvinnor som ömsom är extremt kontrollerade, ömsom flippar ur helt, berättar Joanna Wingren.

Det skall handla enligt Popylajev själv handla om flickor som är för gamla för att leka men i alla fall leker i smyg.

– Jag hoppas den tiden aldrig tar slut, säger Sonja Ahlfors.

Popylajev har tagit influenser av den ryske filosofen och satirikern Daniil Kharms.

Kharms är uppenbarligen ett namn laddat med manlighet i sitt hemland.

– Som ryss tycker Popylajev att det är extremt roligt att kvinnliga skådespelare gör något av hans texter, säger Sonja Ahlfors.

"Subfrau Acts" spelas på studioscenen i Vasa i kväll klockan 19 och på söndag klockan 16.